

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)
У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Створення цілісної системи навчання української мови на неспеціальних факультетах вишів, розроблення предметного програмно-методичного інструментарію та його застосування неможливо без з'ясування тенденцій, що визначають становлення лінгводидактики вищої школи початку ХХІ ст., а також аналізу їх для визначення найважливіших і найпрогресивніших у розвитку сучасної лінгвометодичної думки. Заміна одних тенденцій іншими в мовній освіті вищої школи зумовлена насамперед:

- інтеграцією науки у світовий освітній простір;
- динамічним розвитком суспільних відносин, науки й культури;
- змінами в економічному житті.

Проте найістотнішими чинниками цього процесу вважаємо, по-перше, нові пріоритети в державній мовній політиці в галузі національної вищої освіти; по-друге, філософське переосмислення змісту мовної освіти майбутнього фахівця; по-третє, розроблення нових державних стандартів вищої освіти.

Згідно з тлумачним словником української мови, тенденція (від лат. *tendere* – прагнути) в загальному значенні – це напрям розвитку якого-небудь явища, скерованість у поглядах і діях. Для найточнішого пояснення цього поняття звернемося до філософського енциклопедичного словника, у якому тенденцію витлумачено як багатовимірне поняття. Зокрема, одному і тому самому явищу можуть бути властиві різні й навіть протилежні тенденції. Крім цього, важливого значення надано виокремленню основної (домінувальної) тенденції. З огляду на це окреслення лінгводидактичних тенденцій у методиці викладання української мови (за професійним спрямуванням) – це прогнозування в галузі мовної освіти у виші, визначення стратегій освітнього педагогічного процесу та формулювання

концептуально значущих напрямів мовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей.

Нові напрями в реалізації мовної політики у вищій школі визначають передусім Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, Болонська декларація «Про європейський простір вищої освіти», а також створення Зони європейської вищої освіти. До того ж з'ясуванню нових тенденцій сприяє аналіз докторських дисертацій зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова), захищених на початку ХХІ ст. І. Дроздовою («Теоретико-методичні засади розвитку професійного мовлення студентів ВТНЗ», наукове консультування проф. М. Пентиліук), К. Климовою («Формування мовнокомунікативної професійної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів», наукове консультування акад. М. Мацько), О. Любашенко («Лінгводидактичні стратегії навчання української мови студентів неспеціальних факультетів вищих навчальних закладів», наукове консультування проф. С. Караман), у яких особливу увагу приділено суб'єктно-діяльнісному підходові до навчання української мови студентів неспеціальних факультетів вищих навчальних закладів, розвитку в них професійного мовлення, а також формуванню мовнокомунікативної професійної компетентності.

У сучасній методиці навчання української мови на неспеціальних факультетах вищів найпрогресивнішими, на наше переконання, є такі тенденції:

Тенденція перша. Реалізація компетентнісної парадигми сучасної мовної освіти в процесі викладання української мови (за професійним спрямуванням). Аналізуючи базову термінологію Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) як частину принципів Болонської декларації, звертаємо увагу на визначення поняття «компетенції» (competences) – знання й уміння, що характеризують здатність студента виконувати, розуміти, відобразити та пізнавати те, що вимагає освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця після закінчення навчання. Ця дефініція досить точно відбиває компетентнісний підхід

до мовної підготовки майбутнього спеціаліста-нефілолога у виші, який тісно пов'язаний із запровадженням особистісно й діяльнісно орієнтованих технологій. Важливим вважаємо не лише засвоєння й усвідомлення студентами лінгвістичних знань, а й здатність застосовувати мовні норми та закономірності культури мовлення в різних ситуаціях професійної комунікації.

Тенденція друга. Нові вимоги до змісту, форм і технологій мовної підготовки майбутнього спеціаліста на сучасному етапі відбивають одну з найперспективніших тенденцій у викладанні української мови (за професійним спрямуванням) – уведення в навчальний процес наукового тексту професійної тематики, а також різних видів робіт (на інтонаційно-синтаксичному, лексико-семантичному, морфемно-морфологічному, синтагматичному, стилістичному рівнях), пов'язаних з його аналізом, трансформацією і створенням. Тому принцип текстоцентризму має стати першорядним у процесі навчання мови на нефілологічних спеціальностях вишів.

Тенденція третя. З одного боку, оновлення існуючого програмно-методичного забезпечення курсу української мови (за професійним спрямуванням) і розроблення технічного та технологічного забезпечення, зокрема комп'ютерних навчальних програм та комплексів, ураховуючи нові підходи до визначення якості мовної підготовки студентів-нефілологів. З іншого – експертиза й упровадження сучасних технологій і методів викладання української мови на нефілологічних факультетах вишів різного рівня акредитації.

І нарешті тенденція четверта. Збереження статусу української мови (за професійним спрямуванням) як обов'язкової навчальної дисципліни для всіх нефілологічних факультетів і спеціальностей, а також розширення циклу мовних дисциплін шляхом розроблення й запровадження в навчальний процес вишів суміжних курсів за вибором, зокрема «Культури наукової мови», «Культури мовлення фахівця», «Мови науки», «Риторики» тощо.

Отже, якісна підготовка майбутнього фахівця-нефілолога вимагає насамперед формування мовної особистості, підвищення рівня не лише загальної

культури, професійних та інтелектуальних здібностей, а й мовної культури, що є важливим складником професійної компетентності спеціаліста будь-якої галузі. Це і має стати провідною ідеєю викладання курсу української мови (за професійним спрямуванням) у вітчизняних вишах.